

TO REJECT THE WORLD—TO EMBRACE THE WORLD

Martin Bergström

Termin 4, 2012

Examensprojekt 30 hp

KONSTNÄRLIGT MASTERPROGRAM I DESIGN 120 HP

HÖGSKOLAN FÖR DESIGN OCH KONSTHANTVERK GÖTEBORGS UNIVERSITET

ABSTRACT

Ever since Thomas More's book *Utopia* was published in 1516, the utopian idea has not lost its topicality and has been strongly rooted in literature, art, film and architecture. Utopia can be seen as a state in which utopia allows a space for wishes, dreams and a desire for something better. In my degree project I have chosen to explore the historical utopian ideas to create a content that treats utopia on a subjective level. With visual communication as a starting point I have tried to fixate this state in a book. Along with a unique typeface designed from the Utopian alphabet images and text are woven together into a conceptual whole, creating new associations and interpretations.

Keywords: Utopia, Book design, Graphic design, Typography

Tack till

Daniel Gustafsson

Ola Ståhl

Pascal Prosek

Hanna Wilén

Eva M Eriksson, Malmö nya Bokbinderi

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Mål.....	2
1.3 Syfte.....	3
1.4 Avgränsningar.....	3
1.5 Frågeställningar.....	3
2. Genomförande.....	4
2.1 Informationsinsamling och analys.....	4
2.2 Idé och skissarbete.....	6
2.3 Bildmaterial.....	7
2.4 Bokens form.....	9
2.5 Typsnitt – Det utopiska alfabetet.....	10
3. Resultat.....	13
3.1 Boken.....	13
3.2 Spegling.....	14
3.3 Innehållsförteckning och paginering.....	15
3.4 Bildmaterial.....	16
3.5 Texter.....	17
3.6 Typografi.....	18
3.7 Typsnitt – det utopiska alfabetet.....	19
4. Reflektion.....	20
4.1 Process.....	20
4.2 Återkoppling till frågeställningar.....	21
4.3 Vidareutveckling.....	21
4.4 Examination.....	21
5. Källförteckning.....	22

1. INLEDNING

Ända sedan Thomas Mores bok *Utopia* gavs ut år 1516 har den utopiska idén inte förlorat sin aktualitet och varit starkt förankrad inom litteratur, konst, film och arkitektur. Utopier har använts i berättelser ursprungligen för att beskriva en icke-plats, en berättelse där huvudpersonen genom en resa upptäcker ett samhälle som är isolerat från omvärlden. Detta utopiska samhälle ställs sedan i kontrast till det egna samhället och blir på så sätt en kritik mot detta samhälle. Rent historiskt ger det oss också en bild av vilket som var det ideala samhället vid denna tidpunkt.

Utopi kan också ses som ett tillstånd, ett utrymme som vi fyller med våra önskningar, drömmar och längtan i våra vardagliga liv. Vad som har varit, vad som är, och vad som skall komma? Dessa är begrepp som är del av vår komplexa vardag. De skapar mönster i våra liv, påverkar rytmen av hur saker och ting händer i våra liv. De fyller våra tankar, tillåter oss att dagdrömma och vistas i tillstånd av fruktan, längtan eller kontemplation. Dessa begrepp formar vårt psykologiska tillstånd men också hur vi uppfattar vår tillvaro.

Utopi rör sig varken inom verkligheten eller fiktionens ramar. Utopin är något mer verklig än ren fantasi eftersom den utgör en möjlighet för önskningar att uppfyllas, samtidigt är det just de uppfyllda önskningarna som möjliggör utopin.

Ruth Levitas, professor i sociologi på universitetet i Bristol skriver:

”[u]topia is the expression of the desire for a better way of being. This includes both the objective, institutional approach to utopia, and the subjective, experiential concern of disalienation.... It allows for the form, function, and content to change over time. And it reminds us that, whenever we think of particular utopias, we learn a lot about the experience of living under any set of conditions by reflecting upon the desires which those conditions generate and yet leave unfulfilled. For that is the space which utopia occupies” (Levitas 1990).

1.1 Bakgrund

Min utgångspunkt i projektet har varit att närma mig de historiska utopiska idéerna och den utopiska litteraturen och använda dessa som

referenser men försöka skapa ett innehåll som framför allt behandlar utopi på ett subjektivt plan. Att på ett abstrakt sätt väva samman utopiska referenser med egna symboliska bilder där subjektivt och objektivt, närhet och avstånd, fantasi och verklighet kastas i luften och omdefinieras. Med projektet ville jag undersöka min fascination för ämnet, vad är det med utopi som gör att jag flera gånger återkommer till ämnet?

Med min bakgrund som konstnär har jag stött på utopiska projekt och utopiska referenser på olika sätt då många konstnärer verkar fascineras av ämnet. Nu ville jag angripa ämnet som grafisk formgivare, jag inspirerades av den redaktionella roll som den grafiska formgivaren idag mer och mer verkar få.

Det fanns ett par konkreta exempel på uttryck som har fungerat som inspirationskällor och som jag har använt som referensramar i projektets olika delar:

Fotoboken, där en fotograf genom sina bilder berättar en historia, antingen dokumentärt eller som ren fiktion. I vissa fall i samarbete med en skribent vilken författar en text utifrån bildernas innehåll eller tolkar dessa ganska fritt. En fotobok är ofta ämnat att bli ett åtråvärt objekt med samlarvärde.

Artists' Books, ett konstverk i form av en bok där konstnären skapar innehåll och har full kontroll över resultat. Artists' Books kan ses som ett alternativt utställningsformat i bokform.

Självpublicering, publicering av en bok utan inblandning av bokförlag eller liknande har blivit vanligare än att ge ut böcker på traditionellt vis. Inom grafisk design har böcker och andra publikationer blivit ett uttryck där formgivaren har full kontroll över både innehåll och form.

Konceptuella typsnitt, typsnitt som skapats med en idé i fokus snarare än läsbarhet.

1.2 Mål

Målet med mitt projekt var att skapa ett innehåll och formge en bok där en konceptuell helhet inbjuder läsaren, som ställer fler frågor än ger svar. Genom att kombinera illustration, fotografi, text och typografi var ambitionen att skapa ett objekt som ger upphov till nya associationer och tolkningar. Samtidigt blev projektet ett personligt utforskande av utopiska idéer och en slags dokumentation av min process där utopi har fungerat som ett verktyg i mitt arbete. En viktig del i projektet var att skapa ett specialritat unikt typsnitt med en konceptuell prägel. Typsnittet skulle användas i boken på ett eller annat sätt. Jag har lagt

stor tyngd vid utförandet, den grafiska formen har varit lika viktig som innehållet och har skapat en konceptuell inramning.

1.3 Syfte

Syftet med projektet var att utforska formen av visuellt berättande där jag i rollen som både grafisk formgivare och upphovsman hade möjligheten att styra både innehållet och formen parallellt. Jag ville kombinera utopiska idéer med vardagliga händelser, vrida och vända på föreställningar, där tolkningar och associationer kunde ge upphov till ett uttryck av en besatt längtan efter någonting större, någonting bättre.

Jag ville närma mig projektet med ambitionen att behandla visuell kommunikation på ett mer poetiskt plan samtidigt som jag på ett lekfullt sätt kunde behandla vår syn på verkligheten runt omkring oss. Jag ville att innehållet skulle kännas aningen kryptiskt och att det visuella skulle skapa fria associationer hos läsaren.

1.4 Avgränsningar

Min ambition var inte att analysera eller kommentera utopiska idéer, jag ville heller inte att mitt arbete skulle tolkas som en politisk eller religiös utopisk vision. Eftersom ämnet är så pass stort har jag valt att fokusera mycket på Thomas Mores bok *Utopia* från 1516 som är ursprunget till ämnet och sedan begränsat mig till de mer subjektiva utopierna. I min research har jag också fått utesluta en hel del utopiska idéer som exempelvis utopisk arkitektur som är ett alltför stor område för att fördjupa sig i inom den tidsramen jag hade med detta projekt.

1.5 Frågeställningar

De frågeställningar jag formulerade i början av projektet har jag haft med mig under projektets gång och var följande:

Hur kan jag skapa en visuell berättelse som behandlar utopi utan att faktiskt nämna termen?

Vad är det egentligen jag vill berätta? Hur begränsar jag mitt arbete för att på bästa sätt få fram min berättelse?

Vad får läsaren för uppfattning om mitt arbete? Är det möjligt att få läsaren, att genom förvirringen av vad som är fakta och fiktion, ifrågasätta sin egen uppfattning av vad som är lycka, misslyckanden och förhoppningar?

Hur undviker jag att hamna i ett, för mig, alltför välbekant formspråk? När jag arbetar med utopi som tema för mitt arbete, hur undviker jag att hamna i ett nostalgiskt manér?

Hur undviker jag att mitt arbete uppfattas som religiöst?

2. GENOMFÖRANDE

I ett tidigt skede av projektet hade jag funderingar kring att producera en rad olika publikationer, men jag bestämde mig ganska snart för att göra en bok. Boken som format passade för att samla bilder och texter i en sammanhållen form, men också för att boken är något beständig. Det finns något paradoxalt i att göra en bok om utopi, att försöka fixera en omöjlighet. Detta gav mig också möjlighet att utforska bokformgivning och alla de delar som utgör en bok.

Eftersom utopi är ett så pass stort ämne behövde jag en avsevärd tid till research, men jag har valt att arbeta med projektets olika delar parallellt. För att förtydliga de olika roller som projektet gav mig satte jag upp en tidsplan vilken bestod av bestod av tre faser.

Den första fasen bestod till huvudsak av research, att läsa böcker om utopiska idéer, samla på mig inspirationsmaterial, citat och bilder. Det var också viktigt att så tidigt som möjligt knyta ihop konceptet, att försöka få en tydlig bild av vad projektet handlade om. Knyta kontakter med skribent och översättare. Ta kontakt med tryckeri och binderi för att lägga upp en plan för tryck och bindning.

I den andra fasen skulle en disposition och ett löst manus sättas samman. Det var också den huvudsakliga produktionsperioden för innehållet i boken. Förbereda fotosessioner, illustrationsarbete samt redaktionellt arbete så som sammanställning av texter, citat och fraser.

Den tredje fasen bestod av färdigställande av de olika delarna, innehållet och typsnittet. Det var också den huvudsakliga produktionsperioden för den grafiska formgivningen av boken. Denna sista fas i projektet bestod också av att göra den slutliga dispositionen av sidor i boken samt originalarbete till tryckeri och bindning av boken.

2.1 Informationsinsamling och analys

För att skapa mig en övergripande uppfattning om olika utopiska idéer genom historien valde jag att läsa två böcker som båda försöker kart-

lägga och redovisa utopiska idéer. Jag hade sedan tidigare arbeten gjort en del research i ämnet men gjorde nu en djupdykning i ämnet. Två böcker som gav mig en bra överblick av ämnet var *Searching for Utopia, The History of an Idea* av Gregory Claeys samt Ronny Ambjörnssons bok *Fantasin till makten!* Det var inspirerande och intressant att läsa om alla dessa utopiska idéer och att följa hur de har utvecklats från Platons filosofiska resonemang i *Staten* vidare till socialistiska experiment på 1800-talet och till den dystopiska science-fictionlitteraturen på 1900-talet.

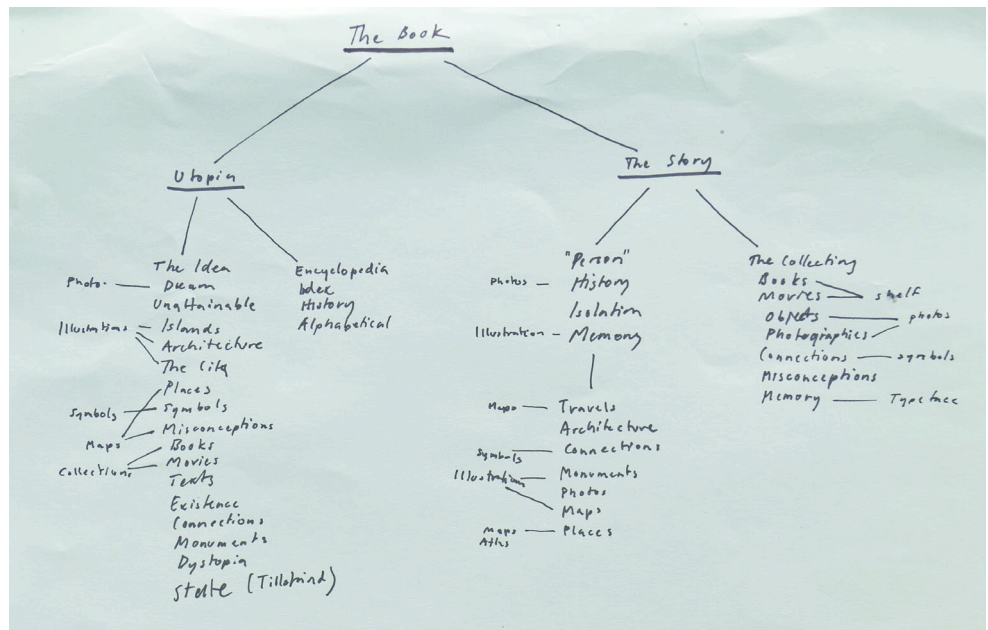
Vidare undersökte jag de mer subjektiva och konstnärligt utforskande utopiska projekten som kändes mer relevanta för mitt projekt. I konsten finns det en hel del projekt där utopi har använts som tematik. Det var speciellt ett konstverk som jag studerade närmare, installationen *The man who flew into space from his apartment* från 1984 av den ryske konstnären Ilya Kabakov. Kabakov anammar den sovjetiska utopiska propagandan genom en subjektiv berättelse där huvudpersonen i installationen, med hjälp av energifält, lyckas skjuta ut sig själv i rymden från sin lägenhet.

Under projektets gång samlades symboler, bilder, illustrationer, foton, kartor och liknande in som kunde kopplas till utopiska idéer. Jag valde att vara ganska fri i mitt insamlande och försökte skapa en visuell kartläggning av utopi, en samling av symboliska bilder vilka kunde ge inspiration och som kunde kopplas samman. Dessa bilder blev en referensbank och hjälpte mig att skapa kategorier för projektet. På så sätt blev projektet mer konkret och jag kunde utgå ifrån denna referensbank i min nästa fas. Min kartläggning bestod av följande kategorier:

- *Idén.* Bilder som refererar till sociala, arkitektoniska eller konstnärliga utopiska projekt eller idéer.
- *Drömmen.* Bilder som förmedlar en poetisk, abstrakt, drömsk längtan eller en absurd surrealistisk känsla.
- *Kartor/Platser.* Kartor har en viktig visuell roll i utopin, den refererar till platsen eller icke-platsen.
- *Staden.* Bilder som refererar till staden som en ständigt föränderlig plats och som kan fungera som en projektion för en längtan eller förvirring.
- *Monument/Nostalgi.* Bilder som refererar till monument som symboliserar rester av ett misslyckat utopiskt projekt.
- *Illusion/Gravitation.* Bilder som förmedlar en känsla av tyngdlöshet,

en illusion av vad som är verkligt och inte.

- *Symboler/Objekt.* Symboler som förknippas med utopiska projekt eller idéer. Hammaren och skäran, symbolen för anarki eller ett objekt som till exempel guld.
- *Fotografiska bilder:* Bearbetade bilder som förmedlar ett berättande.
- *Språk/Text:* Det utopiska alfabetet, försök till universella språk som till exempel Esperanto eller UNIFON.
- *Boken:* Boken som fixering av en alternativ verklighet.

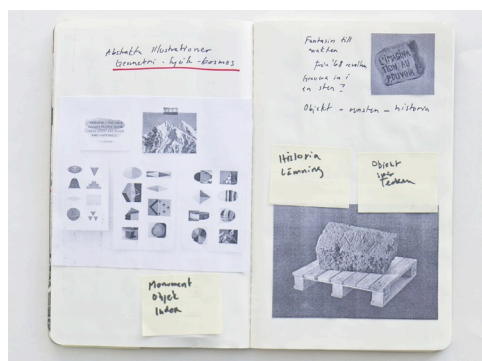

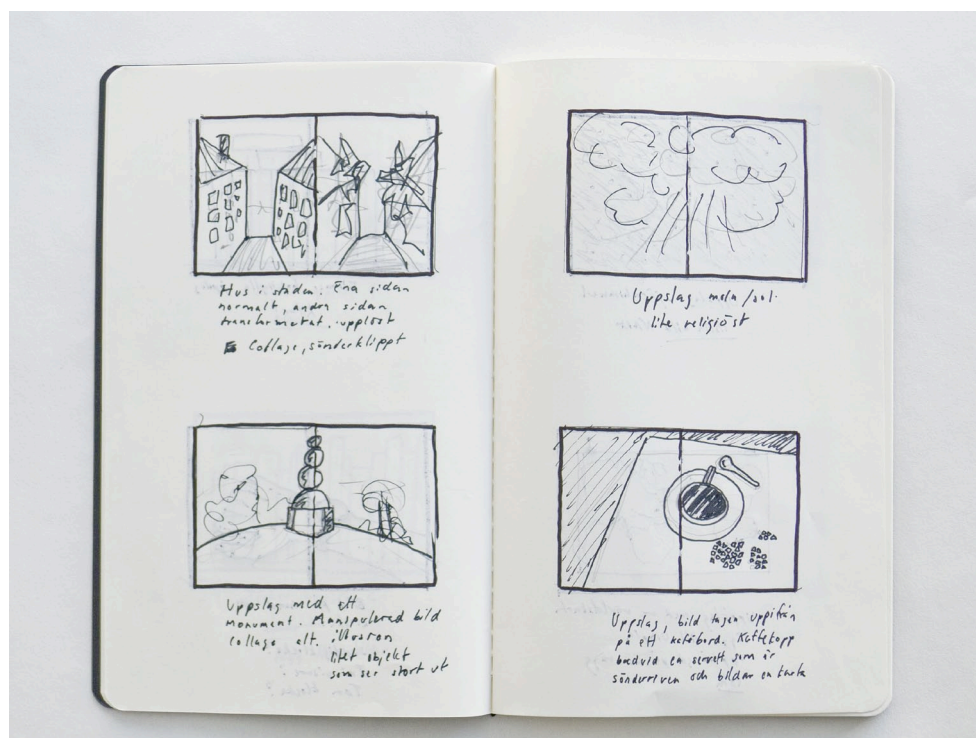
En tidig skiss över bokens kategorier

2.2 Idé och skissarbete

I min process har jag använt post-it-lappar för att få ner idéer och tankar. Lapparna har varit färgkodade för de olika delarna i projektet, på så vis kunde jag snabbt få en överblick av hur mycket idéer jag hade genererat för respektive del.

Skissboken har också varit viktig i skissarbetet, här har jag kunnat samla personliga tankar och idéer. Dessa skisser var viktiga genom hela projektet eftersom jag kunde återgå till dem när jag körde fast.

2.3 Bildmaterial

Processen att producera material till boken har varit av en experimentell karaktär. Eftersom jag såg boken som en slag dokumentation av min undersökande process blev det viktigt att bildmaterialet kunde stå för sig självt. Jag har i projektet valt att i huvudsak arbeta med kameran för att skapa bildmaterialet, för att sedan manipulera materialet i datorn. Från början tänkte jag mig att innehållet skulle följa ett manus, att jag skulle berätta en sammanhållen historia men under projektets gång övergav jag dock den idén för att kunna arbeta mer fritt och abstrakt.

Utifrån min research och kartläggning har jag arbetat med ”scener”, där varje bild ska ha en tydlig symbolik. Jag skissade ganska tidigt upp ett antal scener jag ville arbeta med, sedan har jag arbetat utifrån en slags kedjereaktion, där en bild ledde till en annan. När beslutet var taget att fota en scen tog arbetet vid att dels hitta en passande plats och att införskaffa rekvisita som krävdes av scenen. Inför vissa scener var detta mer tidskrävande än andra gånger.

I min produktionsfas så inledde jag med att arbeta med en tidig idé jag fick i projektet. Idén bestod av att fylla upp en bokhylla med klassisk utopisk litteratur men där påhittade böcker hade smugit sig in, detta för att skapa en metanivå i bilden. Detta blev en första skiss, men också ett prov på hur mitt arbetssätt skulle fungera.

Scen med böcker i bokhylla före bearbetning och retuscherig.

Scen med böcker i bokhylla efter bearbetning och retuscherig.

Jag valde att fortsätta med detta arbetsätt i projektet, subtila men tydliga förvrängningar, där läsaren blir tvungen att titta extra noga. Vissa scener valde jag att plocka bort i slutändan. Bilderna jag tog med kameran blev en slags skissbilder, och sedan bearbetade jag fram det jag ville åstadkomma när jag plockat in dem i bildredigeringsprogrammet.

2.4 Bokens form

Skissfasen med bokens form kom in lite senare i projektet än vad jag hade planerat. Jag undersökte bokens struktur, experimentella sätt att utnyttja läsandet av boken. Hur en läsare uppfattar boken som objekt är summan av en rad olika sinnesintryck, där jag som formgivare har en rad olika viktiga parametrar att förhålla mig till, så som format, papperstyp, tryckkostnader och bindning. Jag letade mig fram till ett sätt att använda utopi som koncept i formen. Här spelade handledningen en viktig roll, då vikten av att formen kom in i ett så tidigt skede som möjligt diskuterades.

Jag inspirerades en hel del av bokformgivning som jag fann representerad i boken *Fully Booked* av Matthias Hübner och R. Klanten. Här visas böcker där formgivare har experimenterat med bokens innehåll och form.

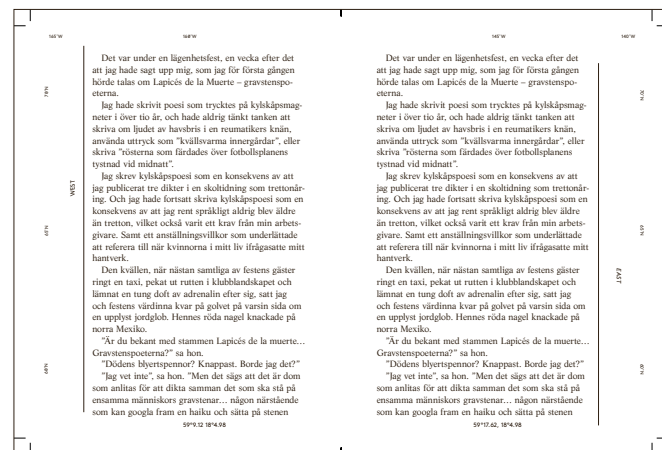
Jag undersökte vidare bokens struktur, vilka delar som traditionellt sätt utgör en bok, det vill säga omslag, försättsblad, titelsida, innehållsförteckning osv.

<p>Back cover</p> <p>Description Image</p>	<p>Cover</p> <p>Title Author's name Image</p>	<p>Endpapers</p> <p>Printed, color, pattern Atlas, visual index, motif derived from the book's content</p>	<p>Frontispiece</p> <p>Right hand only Not always included Author's name, title, publisher Image with no title</p>	<p>Blank page/pages</p> <p>Blind, unnumbered but counted</p>	<p>Half-title</p> <p>Single right-hand page. Author's name, book title, publ. name, publ. logo, place of publ. city. Traditionally include typographic decorative element, rules etc. Image, illustration, diagram etc.</p>
BINDING			FRONT MATTER		
<p>Title verso</p> <p>Left-hand page When title page is right-hand only include: publ. logo, publ. name, date, copyright, publ. address, tel, email etc.</p>	<p>Title page</p> <p>Single right-hand page or working as a double-page spread Author's name Title and subtitle Publisher Year of publication</p>	<p>Contents page</p> <p>Title Contents Chapter numbers and titles Subsections titles and numerals Folio numbers: may include preface pages making use of roman numerals</p>	<p>Synopsis</p> <p>Rarely included in addition to contents page: gives a breakdown of every page against a folio number</p>	<p>Dedication</p> <p>Right-hand page Simple statement of the persons to whom the book is dedicated</p>	
FRONT MATTER			FRONT MATTER		
<p>Preface</p> <p>Right-hand page Short statement of book's aims and origins or writer's musings: may run over several pages</p>	<p>Foreword</p> <p>Right-hand page Short statement of book's aims and origins or writer's musings: often written by someone other than the book's author</p>	<p>Possible blank page</p> <p>Particularly if foreword or preface finishes on a right-hand page</p>	<p>Chapter opener</p> <p>Right-hand page or double-page spread Chapter title: number subheadings Quotation</p>	<p>Chapter close</p> <p>may include all of the previous elements single right hand page/close on a left-hand double-page spread/close on the previous right hand page</p>	
FRONT MATTER			BODY OF THE BOOK		
<p>Source-notes</p> <p>Sources and references may be positioned in the endmatter or at the end of each chapter</p>	<p>Bibliography and recommended reading</p> <p>List of books, articles, papers, and websites To include author, title, publ., date, Recommended reading: may give a short review of the subject</p>	<p>Appendix</p> <p>May include significant detailed information that relates to a specific chapter but is self-contained and is placed in the appendix so as not to disrupt the chapter flow</p>	<p>Index</p> <p>Credits and acknowledgements of picture sources, photographs and illustrations Author's thanks to contributors, advisors, and editor</p>		
ENDMATTER					

Det kändes viktigt att få in en konceptuell och något svårtydlig navigation i boken. Jag experimenterade mig fram genom att testa olika alternativ till paginering.

Jag funderade också kring hur boken skulle kännas, att den utopiska idén skulle genomsyra känslan av boken. En idé jag skissade på var att bygga in tyngder i boken som skulle göra den väldigt tung trots att

den inte såg tung ut. En liknande idé var att göra boken svår att öppna genom att montera fjädrar eller magneter i bokens rygg och sidor som skulle ge effekten att boken ville stänga igen sig själv. Efter diskussion med handledare och efter närmare eftertanke insåg jag att jag var tvungen att förkasta detta alternativ eftersom det skulle ta för mycket av tiden som var kvar och att jag istället skulle försöka uppnå ett likande resultat med hjälp av formgivningen av boken.

2.5 Typsnitt – Det utopiska alfabetet

Det utopiska alfabetet är påhittat av Thomas Mores nära vän Peter Giles, som även figurerar i boken *Utopia*. Alfabetet består av ett krypterat skriftspråk som får invånarna på ön Utopia att framstå som mer exkluderande och avskilda från resten av världen. Det utopiska alfabetet var ett tillägg som kom till efter bokens publicering och därmed verkar boken ha levt ett eget liv. Till mitt projekt ville jag skapa ett unikt typsnitt och sedan använda detta i boken.

Innan jag bestämde mig för att arbeta med det utopiska alfabetet tittade jag på en del konceptuella typsnitt, ett intressant typsnitts-

projekt som kan nämnas i detta sammanhang är Wim Crowwels *New Alphabet* från 1967. Detta typsnitt var ett experimentellt och teoretiskt projekt av Crowwel och typsnittet var egentligen aldrig tänkt att kunna användas. Bokstäverna består enbart av horisontella och vertikala linjer vilket gör att vissa bokstäver blir otroligt svårlästa.

Intressant var också det fonetiska alfabetet UNIFON som utvecklades som ett läromedel för att hjälpa barn att förbättra sina läs-och skrivfärdigheter. I detta alfabet har man hämtat vissa former ur det utopiska alfabetet.

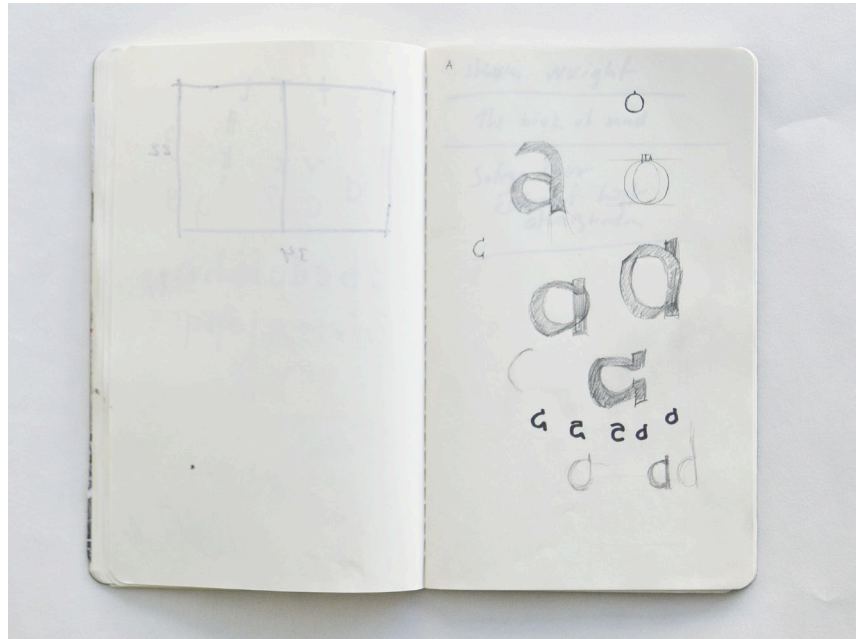
Det utopiska alfabetet

AΔΛBØDEËRFGHI±J

KLMN∩OQØQØPRSS

TŦH∩∩VWSYZ

UNIFON

o e d e e

a b c d e

a b c d o

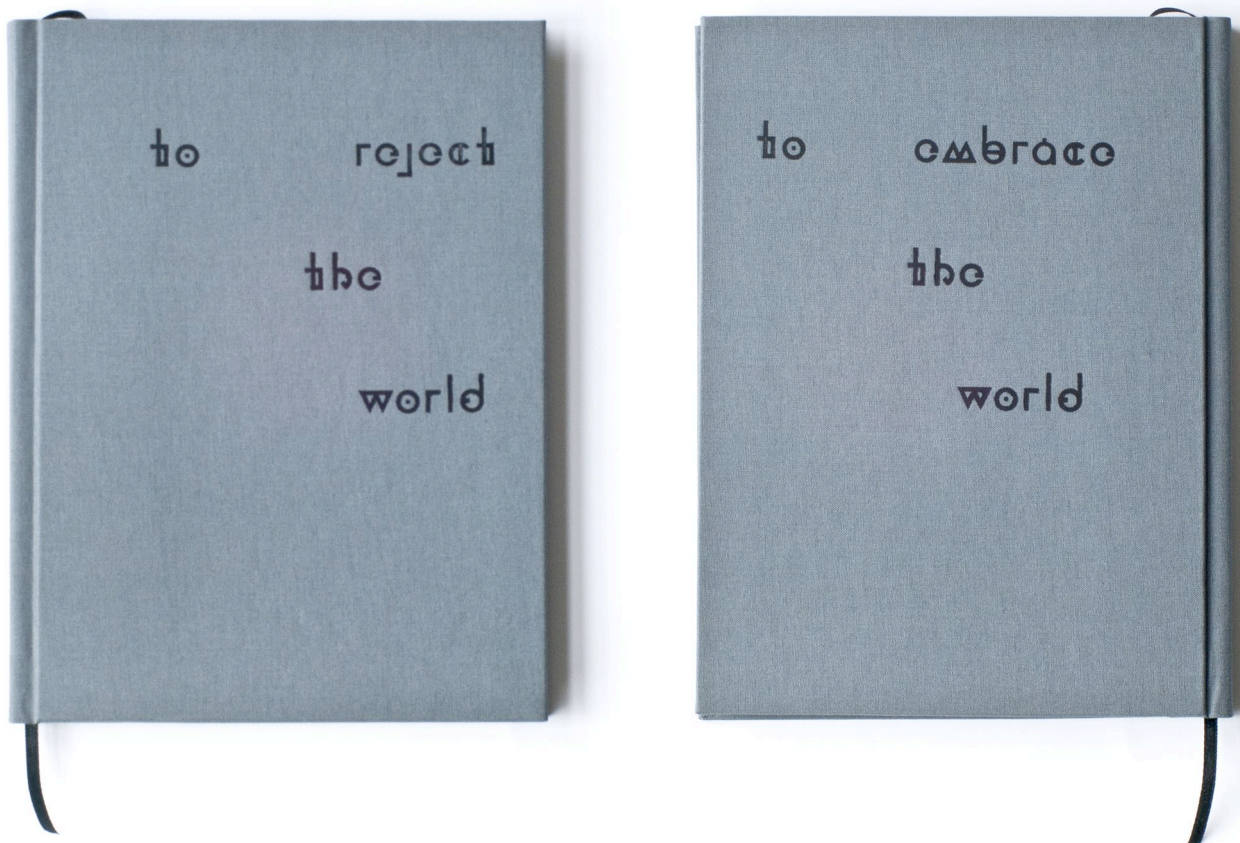

3. RESULTAT

3.1 Boken

Resultatet av mitt projekt består av en bok på 80 sidor. Formatet till boken hämtade jag från första upplagan av *Utopia*, det vill säga 187x141mm. Jag tog beslutet att binda boken på ett klassiskt vis, i helt klotband, märkband ochpräglad titel. Detta för att jag ville få boken att framstå som mer beständig och som en gedigen bok. Bokens titel är tryckt på både baksida och framsida, detta för att tydliggöra att det inte riktigt finns en början och slut i boken och för att titeln är dubbeltydig och kan få olika betydelser beroende på vilken sida av boken som är synlig.

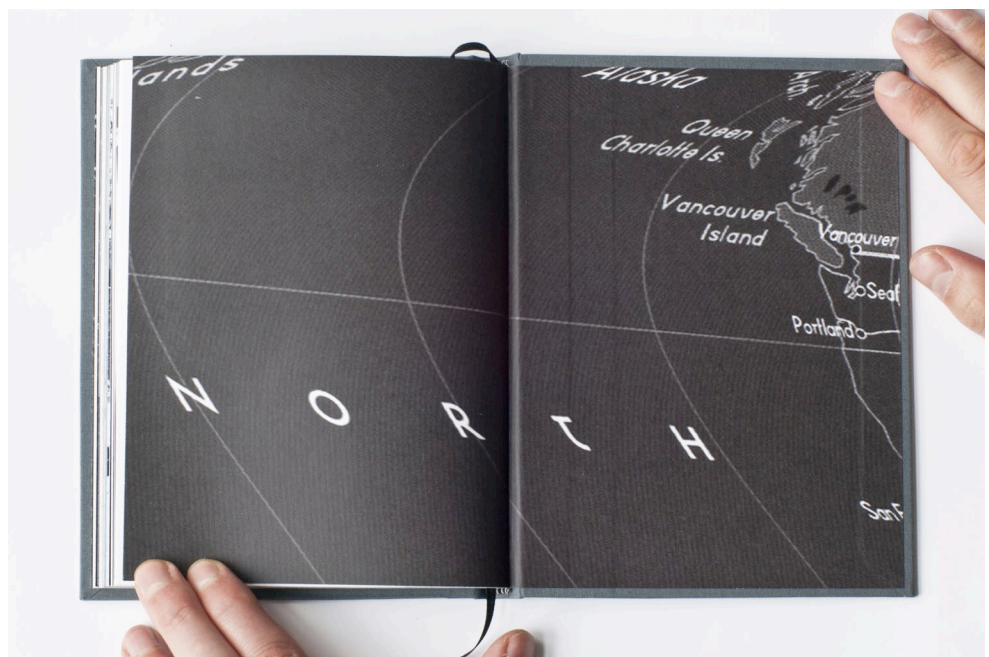
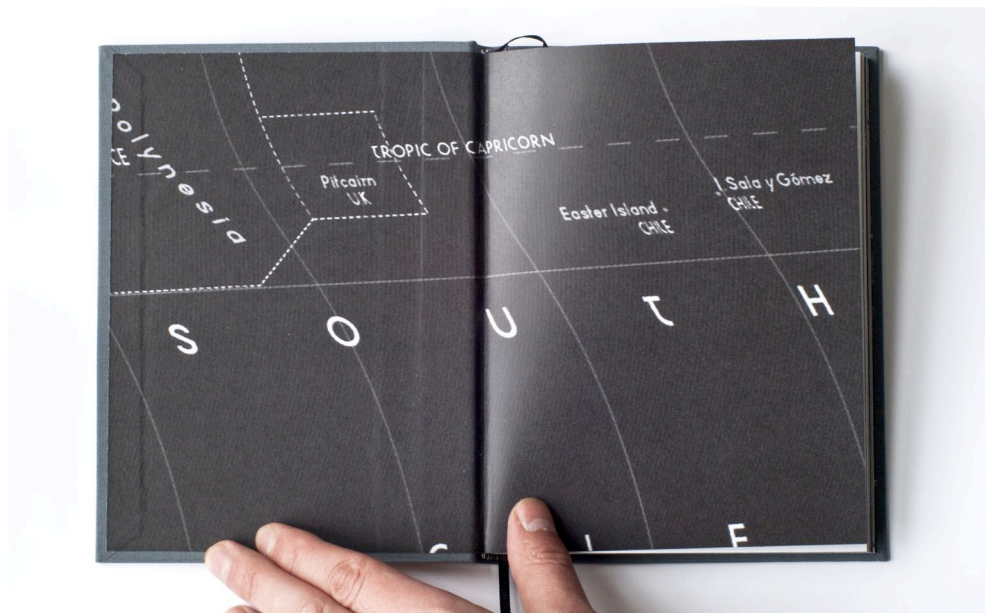
Titeln är typograferad i det specialritade typsnittet. Jag valde att inte, mer än att redovisa typsnittets ursprung, använda typsnittet i boken. Även om det var en ganska stor del av mitt arbete så tycker jag att det nästan blir kraftfullare när det används så här sparsamt.

3.2 Spegling

Inlagen till boken är baserad på en spegling, försättsblad, titelsidor och innehållsförteckning speglar varandra från början och från slutet. Detta för att förstärka känslan att det inte riktigt finns en början och ett slut. Sidorna möts i mitten i ett vitt upplag.

Jag har valt att ha en något förvrängd karta som försättsblad, detta för att få in läsaren i temat utopi, det vill säga platsen eller icke-platsen. Det blir också en ingång till pagineringen och innehållsförteckningen som jag kommer förklara på nästa sida. Eftersom boken består av mycket färgbilder valde jag en ganska nertonad inledning med det gråa klotbandet och försättsblad i gråskala.

3.3 Innehållsförteckning och paginering

Innehållsförteckningen och pagineringen i boken består av ett system där varje sida istället för en paginering har fått en koordinat. Systemet är uppbyggt kring att alla uppslag i boken har fått sin koordinat efter en placering på världskartan. Längs med överkanten på sidorna löper longituden genom hela boken och längs med ytterkanten löper latituden. Mitten på sidan skapar således koordinaten för respektive sida i boken. Longituden och latituden skapade också bokens grid som jag arbetat med och på ett fåtal sidor lade jag vertikala linjer för att tydliggöra koordinaten.

Detta system använde jag dels för att skapa en kryptisk känsla av innehållet och dels för att knyta ihop det utopiska temat med formen. Koordinater och kartor är en stor del av de utopiska idéerna genom upptäcksresandet, navigeringen, sökandet efter icke-platsen. Koordinaterna ger förhoppningsvis också upphov till nyfikenhet hos läsaren. Vad betyder de? Finns det en koppling mellan koordinaterna? Dessa frågor vill jag lämna öppna för läsaren att tolka.

3.4 Bildmaterial

Jag ville komma åt en subtil men tydlig vridning av ”verkligheten” där jag blandar rent fiktiva element med utopiska referenser, vilket skapar en meta-nivå. Jag ville också att bilderna skulle ha en koppling till min vardag, att miljöer runt omkring mig skulle finnas i bilderna. Bilderna skapar tillsammans med texten en poetisk vinkling, det är ingen rebus som jag vill att läsaren måste lösa utan varje bild talar för sig själv.

3.5 Texter

Boken innehåller två texter som är skrivna av Daniel Gustafsson. Vi startade ett samtal ganska tidigt i projektet där vi diskuterade konceptet med boken och sedan fick han ganska fria tyglar att skriva utifrån vårt samtal. I början av projektet skickade jag bilder allt eftersom de kom till för att kunna inspirera författandet av texten. Genom att texterna kom till separat men hade samma utgångspunkt i den subjektiva utopi som bilderna, förstärktes konceptet utan att bilderna blev illustration till texten och vice versa. Jag valde att placera texterna innan och efter bilderna, detta för att ge texterna det utrymme de behövde och för att det ger en bra läsning av boken där speglingen även innefattar texterna. De två texterna består av en kort, mer poetisk text och en novell. Jag valde att lägga den korta texten som en prolog. Detta gav en bra inledning till bilderna som sedan följer efter texten. Den längre novellen valde jag att ha samlad på slutet. Texterna skrevs på svenska och översattes sedan till engelska av Ola Ståhl.

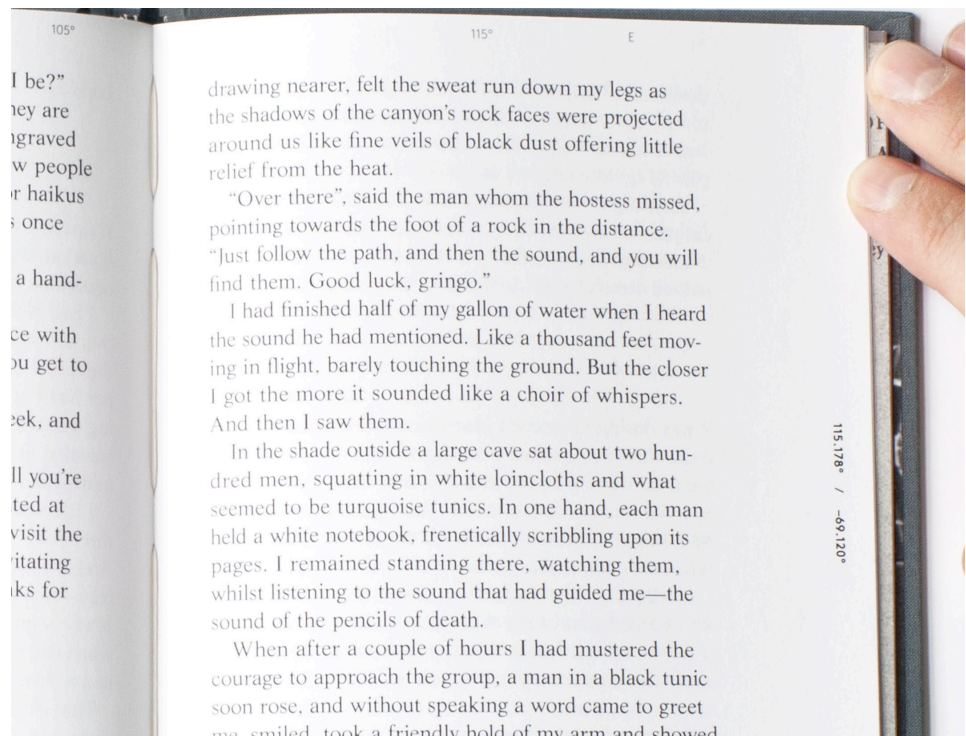
Exempel på text ur boken:

”The alarm rang at dawn and the dew glistened shattered glass in the garden while smoke rose from the lake. I got dressed, hung the camera bag from my shoulder and began walking westwardly as the sun slowly rose up my back. After a half a mile I diverted from the path, caught the scent of fire maiden, purple marshlock and elf-cap moss as I carefully climbed down towards the glade deep among the thick, dark vegetation. Soundlessly, I got the camera out of the bag and pushed the lens through the dense foliage until my view was clear. I zoomed in, closer, closer, all the way until the focus was right. Until I was closer than any other human being. I took one single image. Then it was gone.

And when the light of the dark room extended its blood red upon me that evening, my whole body trembled, but I was smiling, although remembering those whom I have walked straight through, as if they were ghosts, all the cold nights in ditches, all the enormous, sparkling nights I had experienced and all the trees I had rested my head against to get to see what I now saw emerging on the photo paper—a close-up of the horizon. ”

3.6 Typografi

Texten är typograferad i typsnittet Life som har likheter med Times. Jag ville undvika en klassisk boktypografi, därför valde jag detta typsnitt och även en ganska stor grad. Även ojämn högerkant tillsammans med trånga marginaler i över och under kant ger typografin en egenhet.

3.7 Typsnitt – det utopiska alfabetet

I mitt arbete har jag ritat ett typsnitt som är en avkodning av det utopiska alfabetet där jag har plockat isär formerna i det krypterade alfabetet för att sedan sätta ihop dem till läsbara bokstäver. Jag har försökt vara konsekvent när jag har ritat bokstäverna och följt idén i första hand, även om vissa bokstäver kanske inte är estetiskt tilltalande. När jag ritade typsnittet har jag utgått ifrån typsnittet Futura som grund för vissa bokstavsformer. Detta på grund av dess geometriska former som passade formerna i det utopiska alfabetet.

à b c d e f

g h i j k l

m n o p q r

s t u v w x

y z

4. REFLEKTION

Mitt projekt har gått ut på att arbeta med utopi som tema i ett grafiskt arbete där jag som formgivare har full kontroll på både innehåll och form. Detta har varit en stor frihet men också skapat svårigheter att sätta upp begränsningar. Jag fick i detta projekt möjlighet att utnyttja min bakgrund som konstnär och förena det med en redaktionell roll som grafisk formgivare. Denna typ av projekt har blivit vanlig för grafiska formgivare och jag tror att den redaktionella rollen kommer bli mer och mer betydande för formgivare i framtiden. Eftersom mitt projekt har varit ett utforskande av utopi har jag inte direkt kommit fram till någon slutsats, men jag kan konstatera att utopi är ett högst aktuellt ämne men att det har sett väldigt olika ut genom historien. Jag tror den utopiska idén alltid varit viktig för människor, och speciellt för konstnärer, formgivare, arkitekter med flera eftersom dessa aktiviteter kan ses som utopiska i sig.

Jag har valt att i projektet inte presentera en ny utopisk idé, när jag formulerade detta i början av projektet var det för att jag först och främst ville avgränsa mig till att jobba mer poetiskt och abstrakt. Därmed har jag undgått att ta någon ställning i projektet rent politiskt, vilket i sig blir en svårighet eftersom det är nästan oundvikligt att inte koppla samman utopi med politik. För att motivera mitt val har jag försökt se mitt arbete som visuellt, där jag mer har velat kommunicera en stämning eller en känsla med boken.

4.1 Process

När jag ser tillbaka på min process så inser jag att borde begränsat mig ännu mer i researchfasen då detta ämne är så stort. Det var lätt att förlora sig i all information och ibland kände jag mig väldigt vilse och tveksam till i vilken riktning projektet var på väg mot. Arbetsmetoden att genera material har varit spännande och utmanande eftersom jag tidigare inte arbetat med fotografi på det här sättet. Bokformgivning har också varit ett nytt område för mig, då jag aldrig tidigare gjort en bok. Genom projektet har jag fått stor insikt i bokens betydelse och vikten av formgivarens beslut rörande de delar som påverkar hur boken upplevs och läses.

4.2 Återkoppling till frågeställningar

Att göra en bok med utopi som tema utan att faktiskt nämna ordet utopi i boken har varit den frågeställningen som jag tänkt på mest under projektets gång. Det har varit viktigt att läsaren ska kunna göra sin egen tolkning av innehållet, och detta tycker jag att jag har lyckats uppnå med boken. Här hade bokens titel också en viktig funktion med tanke på att den leder in läsaren på ett visst spår och här valde jag att medvetet utelämna ordet utopi i titeln eftersom det lämnar utrymme för friare tolkningar.

4.3 Vidareutveckling

Jag ser projektet mer som en början än som ett slut. Boken blev visserligen ett slags avslut men det känns snarare som första kapitlet i en bok. Eftersom utopi är ett så stort ämne finns det många infallsvinklar och det vore intressant att i ett fortsatt arbete med projektet vinkla perspektivet till nutiden och framtiden. Undersöka var de utopiska idéerna finns idag och vart de kan ta vägen i framtiden. Efter examinationen valde jag att göra en ny version av boken där jag rättade till de misstag som uppmärksammades under examinationen och projektet kommer också presenteras i utställningsform.

4.4 Examination

Upplevelsen av examinationen var väldigt positiv. Opponenten Tina Carlsson, doktorand i fri konst vid Konsthögskolan Valand, hade satt sig in väldigt bra i mitt projekt och analyserat boken mycket noggrant. Det var väldigt intressant att få respons från en person som var så pass insatt i ämnet och som förstod tankegångarna. Mycket av kritiken som kom från opponenten handlade om min syn på utopi kopplat till politik, mitt ställningstagande att inte göra ett politiskt arbete ifrågasattes och detta har jag tagit med mig och försökt resonera kring i den här rapporten.

Eftersom opponenten inte var så insatt i grafisk formgivning fick jag inte så mycket respons på grafiska detaljer utan dessa kom mest från examinatoren, Martin Farran-Lee. Jag upplevde att jag fick frågor som kändes väldigt relevanta, däremot blev tiden knapp och det hann inte bli någon diskussion. Överlag var responsen positiv, jag kände att jag uppnådde målet jag hade att skapa ett inbjudande objekt. Kritiken jag fick under examination kändes konstruktiv och relevant och vissa delar hade jag väntat mig, exempelvis att jag inte hade fått till siddispositionen och speglingen på rätt sätt i boken vilket jag nu i efterhand har rättat till.

5. KÄLLFÖRTECKNING

More, Thomas (2001). *Utopia: landet ingenstans*. 2. uppl. Skellefteå: Norma

Claeys, Gregory (2011). *Searching for utopia: the history of an idea*.
London: Thames & Hudson

Ambjörnsson, Ronny (2005). *Fantasin till makten!: utopiska idéer i västerlandet under fem hundra år* / Ronny Ambjörnsson. [Ny utg.] Stockholm: Ordfront

Levitas, Ruth (red.) (2010[1990]). *The concept of Utopia*. Oxford: Peter Lang

Klanten, Robert & Hübner, Matthias (red.) (2008). *Fully booked: cover art & design for books*. 1. Aufl. Berlin: Gestalten